

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи під час дистанційного навчання з дисциплін *«Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека»* для студентів усіх спеціальностей та форм навчання

Методичні вказівки до самостійної роботи під час дистанційного навчання з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека»: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. : О.Л. Скуйбіда – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 34 с.

Укладач:

О.Л. Скуйбіда, доцент, к.т.н.

Рецензент:

О.В. Нестеров, доцент, к.т.н.

Відповідальний за випуск:

Ю.І. Троян, асистент

Затверджено
на засіданні кафедри охорони праці і
навколишнього середовища
Протокол № 1 від 25.08.2021 р.

Рекомендовано до видання
НМК факультету будівництва,
архітектури та дизайну
Протокол № 2 від 02.09.2021 р.

ЗМІСТ

1. Мета роботи.....	4
2 Організація дистанційного навчання здобувачів освіти.....	4
3 Рекомендації щодо забезпечення процесу дистанційного навчання.....	8
3.1 Забезпечення дистанційного освітнього процесу студентів денної форми навчання.....	8
3.2 Забезпечення дистанційного освітнього процесу студентів заочної форми навчання.....	11
3.3 Індивідуальні завдання для студентів під час дистанційного освітнього процесу.....	14
3.3.1 Рекомендації щодо підготовки реферату.....	15
3.3.2 Рекомендації до підготовки мультимедійної презентації.....	16
4 Контроль та оцінювання результатів навчання.....	19
5 Рекомендована література.....	22
5.1 Рекомендована література з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці».....	22
5.2 Рекомендована література з дисциплін «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека».....	27
6 Список використаних джерел.....	33
Додаток А Приклад оформлення титульної сторінки контрольної роботи.....	34

1 МЕТА РОБОТИ

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг за рахунок застосування в навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними рівнями освіти відповідно до державних стандартів освіти та освітніх програм, а також підвищення кваліфікації працівників.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Дистанційне навчання — індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1, 2].

Дистанційне навчання має важливе значення в контексті забезпечення якості освіти та розвитку інформаційного суспільства в Україні [3], зокрема для осіб, які проживають у географічно віддалених від ЗВО населених пунктах; під час карантинних обмежень та несприятливої санітарно-епідеміологічної обстановки; для громадян України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном; осіб, які бажають прискорено опанувати освітню програму; для студентів з особливими освітніми потребами тощо. Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності відповідно до здібностей здобувачів освіти на засадах, вільних від дискримінації та обмежень (місця проживання, стану здоров'я, соціального і майнового стану, роду занять, світогляду, релігійних та політичних поглядів тощо) [4].

Реалізація дистанційного навчання здійснюється при застосуванні дистанційної форми як окремої форми навчання або при використанні технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання за іншими формами, зокрема при змішаному навчанні.

Дистанційна форма навчання - форма організації навчального процесу у закладах освіти, яка забезпечує реалізацію дистанційного

навчання та передбачає можливість отримання випускниками документів державного зразка про відповідний освітній або освітньо-кваліфікаційний рівень.

Змішане навчання - методика, за якою здобувачі освіти засвоюють частину матеріалу за дистанційною формою, а частину – офлайн, за традиційною формою навчання.

Дистанційні курси можуть фрагментарно використовуватись на усіх формах навчання для організації самостійної роботи здобувачів освіти, здійснення ними самоконтролю, проведення науково-педагогічними працівниками (НПП) поточного та підсумкового контролю, консультацій, а також організації зворотного зв'язку тощо. Під час дистанційного (змішаного) навчання забезпечується досягнення усіх результатів навчання, закладених в робочих навчальних програмах (силабусах) дисциплін.

Дистанційний режим роботи дозволяє скористатись перевагою гнучкого планування робочого часу та навантаження для всіх учасників освітнього процесу. Так, викладач публікує навчальні матеріали в системі дистанційного навчання Moodle, на сайті університету і т.п., а здобувач освіти опрацьовує їх у зручний час та підходящому для себе темпі, відповідно до вказаних термінів виконання.

Якщо неможливо організувати дистанційне навчання з застосуванням цифрових технологій, викладач повідомляє перелік, обсяг, послідовність вивчення навчального матеріалу, а також перелік завдань, які необхідно виконати для досягнення передбачених результатів навчання.

При викладанні дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» використовуються наступні **форми дистанційного навчання: навчальні заняття, контрольні заходи та самостійна робота**. При організації навчального процесу з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами

охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» за будь-якою формою навчання та будь-якої спеціальності технології дистанційного навчання можуть використовуватись як для проведення навчальних занять, так і для методичного та дидактичного забезпечення самостійної роботи, контрольних заходів тощо.

Основними **видами навчальних занять** з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» за дистанційною формою навчання є *лекція, лабораторне заняття та консультація*.

Використання технологій дистанційного навчання передбачає підвищення рівня самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота студента визначається як індивідуальна або колективна навчальна діяльність, що здійснюється без безпосередньої присутності та керівництва викладача, але згідно з його завданням і під його контролем. Самостійна робота здобувачів освіти є однією з основних форм позааудиторної роботи при реалізації навчальних планів і програм. Самостійна робота є пізнавальною навчальною діяльністю, при якій послідовність мислення, розумових і практичних операцій і дій визначається самим студентом.

Метою самостійної роботи студентів є формування здібностей до самостійного пізнання і навчання, пошуку інформації, узагальнення, оформлення та подання отриманих результатів, їх критичного аналізу, пошуку нових і нестандартних рішень, аргументованого відстоювання своїх пропозицій, підготовці виступів і ведення дискусій тощо.

Самостійна робота є вищим рівнем навчальної діяльності здобувачів освіти, сприяє розвитку креативності, критичного мислення, формування трансверсальних навичок (компетентностей) тощо. У процесі самостійної роботи студент набуває навиків самостійності, відповідальності, організованості і стає активним самостійним суб'єктом навчальної діяльності. В процесі самостійної

роботи найбільш повно виявляються індивідуальні здібності студентів, їх схильності та інтереси, які сприяють розвитку вміння аналізувати факти і явища, здатності критичного мислення, що призводить до творчого розвитку і формування власної думки, своїх поглядів, уявлень, своєї позиції.

Самостійна робота із застосуванням технологій дистанційного навчання індивідуалізує процес навчання, зокрема через можливість вибору індивідуального режиму та ритму самостійної роботи, можливість роботи на різних рівнях складності, самоконтролю.

Під час вивчення дисциплін ««Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» самостійна робота реалізується:

а) при підготовці до навчальних занять та поточного (підсумкового) контролю;

б) безпосередньо в процесі дистанційних занять – лекцій, практичних та лабораторних заняттях, а також при проведенні контрольних заходів.

в) при комунікації з викладачем поза рамками розкладу – на консультаціях з навчальних питань, при ліквідації заборгованостей, при підготовці індивідуальних завдань, під час здійснення наукової роботи тощо.

В ході самостійної роботи досягаються головні цілі навчання закріплення отриманих знань і переведення їх в стійкі вміння і навички (компетентності).

У процесі самостійної роботи здобувач освіти повинен:

- засвоїти обсяг знань відповідно до навчального плану і робочої навчальної програми (силабусу) з дисципліни;

- планувати і виконувати форми дистанційного навчання згідно з графіком, узгодженим з викладачем;

- здійснювати самостійну роботу в організаційних формах, передбачених навчальним планом і робочою програмою (силабусом) дисципліни;

- виконувати контрольні заходи відповідно до графіка подання результатів навчання, видами та термінами звітності;

- використовувати для самостійної роботи підручники, навчальні посібники, довідники, наукову літературу, періодичні видання із запропонованого викладачем переліку, а також додатково за результатами власного інформаційного пошуку.

Для забезпечення самостійної роботи з дисципліни викладачем розробляється перелік завдань для самостійної роботи, необхідний для ефективного дистанційного навчання. Здобувач освіти отримує завдання для самостійної роботи у викладача, який читає лекції з даної дисципліни. Перед виконанням самостійної роботи викладач визначає мету завдання, його зміст, терміни виконання, орієнтовний обсяг роботи, основні вимоги до її результатів, критерії оцінки, форми контролю, а також надає перелік основних інформаційних джерел.

Деякі види самостійної роботи студентів, які потребують коротких спеціальних пояснень, можуть бути конкретизовані на індивідуальних консультаціях з викладачем.

Дистанційне навчання не обмежується наданням студентам завдань та перевіркою їх виконання. Обов'язково передбачена можливість консультування викладачів кафедри охорони праці і навколишнього середовища з дисциплін та можливість зворотного зв'язку за виконанням контрольних заходів. При дистанційному навчанні здобувач освіти має право звертатися до викладача за консультацією щодо теоретичного матеріалу, лабораторних занять, самостійної роботи, з метою уточнення завдання, форми контролю його виконання.

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

3.1 Забезпечення дистанційного освітнього процесу студентів денної форми навчання

Дистанційні курси з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» складено відповідно до робочих

навчальних програм (силабусів), навчальних планів та відповідних освітніх програм.

Дистанційний курс (веб-ресурс) - систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння навчальної дисципліни, яке доступне через Інтернет (локальну мережу) за допомогою веб-браузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобів.

Найпоширенішими сервісами дистанційного навчання є платформи Moodle та Zoom, електронна пошта, соціальні мережі. Дистанційні курси розміщуються на офіційному сайті університету (сторінка кафедри охорони праці <https://zp.edu.ua/kafedra-ohoroni-praci-i-navkolishnogo-seredovishcha>) та/або на платформі дистанційного навчання Moodle. Науково-педагогічні працівники, які викладають дисципліни за дистанційною формою, можуть здійснювати підключення та відключення студентів до дистанційного курсу в системі Moodle, переглядати статистику вивчення студентом навчальної дисципліни, спілкуватися зі здобувачами освіти за допомогою електронних засобів комунікації тощо.

Здобувачі освіти відвідують дистанційні навчальні заняття та/або вивчають в мережі або завантажують зміст дистанційного курсу з сайту університету або платформи Moodle, проходять лабораторні заняття, організовують самостійну роботу за програмою навчальної дисципліни, виконують розрахунково-графічну роботу (РГР) та, за необхідності, інші навчальні завдання.

Навчальні заняття можуть проводитися зі здобувачами освіти дистанційно у синхронному або асинхронному режимі.

Асинхронний режим - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, платформу Moodle, соціальні мережі, месенджери Viber, Telegram тощо.

Синхронний режим - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо). Синхронний режим передбачає одночасне знаходження та взаємодію викладача та студентів у віртуальному навчальному середовищі (наприклад, сервіси Zoom, Google Meet, Skype тощо). При синхронній взаємодії учасники освітнього процесу

працюють за попередньо укладеним та узгодженим розкладом. Взаємодія між викладачем та студентами в процесі навчання може відбуватися в асинхронному режимі, без усталених за розкладом онлайн-зустрічей.

Отримання навчальних матеріалів, дистанційне спілкування між викладачами та студентами забезпечується передачею текстової, графічної, відео- та аудіо- інформації.

При підготовці до лабораторних занять рекомендується заздалегідь ознайомитися з методичними вказівками щодо їх виконання на сайті університету або в системі дистанційного навчання Moodle. Необхідно звернути увагу на тему, мету і завдання заняття, на порядок виконання роботи, на пропонувані контрольні питання для підготовки до заняття. Також потрібно засвоїти відповідні теоретичні положення, керуючись літературою, рекомендованою викладачем, самостійно ознайомитися з нормативними і довідковими документами.

Захист лабораторних робіт під час дистанційного навчання здійснюється з використанням каналів комунікації, визначених закладом освіти та вказаних викладачем (Moodle, електронна пошта, Viber, Telegram та ін.). Захист лабораторних робіт передбачає оцінювання знань студента з конкретних тем.

Під час вивчення дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» студенти виконують дві семестрові модульні контрольні роботи (МКР): одну за матеріалами першого змістовного модулю «Безпека життєдіяльності», «Захист життєвого середовища перебування людини», «Захист здоров'я та життя людини», «Цивільний захист», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях» або «Захист населення, територій, довкілля»; іншу - за матеріалами другого змістовного модулю «Основи охорони праці», «Охорона праці», «Охорона праці в галузі», «Цивільна безпека» або «Виробнича безпека» (відповідно до дисципліни, яка вивчається). Організація і порядок виконання МКР та вихідні дані визначаються відповідними методичними вказівками і завданнями, які розроблені на

кафедрі.

З метою поглиблення вивчення дисципліни та набуття навичок і вмінь самостійних кваліфікованих розрахунків, аналізу та обґрунтування висновків у процесі вивчення дисципліни, студенти виконують розрахунково-графічну роботу. Завдання на РГР видає викладач, закріплений за даним видом робіт, індивідуально кожному студенту. Також викладач з РГР здійснює консультування щодо виконання роботи, а також перевіряє готову роботу / проводить захист РГР.

Студент вважається допущеним до атестації з конкретної навчальної дисципліни, якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом, робочою програмою (силабусом) навчальної дисципліни.

3.2 Забезпечення дистанційного освітнього процесу студентів заочної форми навчання

Для отримання підсумкової оцінки з дисциплін Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» необхідно засвоїти матеріал лекцій/опрацювати теоретичний матеріал, виконати лабораторну роботи та дві контрольні роботи, попередньо узгодивши завдання із викладачем.

Теоретичні матеріали, необхідні для реалізації дистанційного навчання з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» розміщені на офіційному сайті університету (<https://zp.edu.ua/kafedra-ohoroni-praci-i-navkolishnogo-seredovishcha>) та/або у відповідних дистанційних курсах платформи Moodle.

Викладач визначає тему лабораторного заняття відповідно до

робочої навчальної програми (силабусу) дисципліни. Методичні вказівки до лабораторних занять з курсів кафедри ОПіНС розміщено на сторінці кафедри охорони праці (<https://zp.edu.ua/kafedra-ohoroni-praci-i-navkolishnogo-seredovishcha>) та/або у відповідних дистанційних курсах сервісу Moodle.

Захист лабораторних робіт здійснюється викладачу, який закріплений за даним видом робіт в конкретній академічній групі та проводив лабораторні заняття під час установчої сесії.

Окрім лабораторного заняття, поточний контроль передбачає виконання двох письмових контрольних робіт студентів (КРС).

Тематика контрольних робіт розробляється викладачем, який читає дану дисципліну. Варіант контрольної роботи визначається в порядку, встановленому викладачем: за двома останніми цифрами номера залікової книжки, за прізвищем студента у списку академгрупи тощо. Самостійна заміна студентом варіанту контрольної роботи не допускається. Можлива підготовка викладачем завдання для контрольної роботи індивідуально для кожного студента. Здобувач освіти може сам запропонувати тему контрольної роботи, не зазначену у переліку, але пов'язану з його інтересами в навчальній роботі або з його практичною діяльністю; в цьому випадку тему необхідно обов'язково обговорити і узгодити з викладачем.

Студенти, які з певної причини не отримали завдання для виконання контрольної роботи період установчої сесії, можуть отримати завдання в системі дистанційного навчання Moodle, на офіційному сайті університету, безпосередньо у викладача за допомогою електронних засобів комунікації або на кафедрі охорони праці і навколишнього середовища.

Ключовою вимогою при підготовці контрольної роботи виступає вміння обробляти і аналізувати інформацію, робити самостійні висновки, обґрунтовувати доцільність і ефективність пропонуваніх рекомендацій і рішень проблем, чітко і логічно викладати свої думки.

Підготовку контрольної роботи слід починати з повторення відповідного розділу підручника, навчальних посібників з даної теми і конспектів лекцій, прочитаних протягом установчої сесії. Приступати до написання контрольної роботи слід після вивчення основних тем дисципліни, ґрунтуючись на підручнику (навчальному посібнику) зі списку основної літератури, рекомендованої з даного курсу,

додаткової навчальної літератури, а також, при необхідності, і довідкового, нормативного матеріалу та інших інформаційних джерел з обраної теми. Список рекомендованої викладачем наукової літератури необхідно розглядати як основу для самостійного пошуку і аналізу.

Підбір матеріалу контрольної роботи розробляється студентом самостійно, що дає викладачеві підставу оцінити ступінь засвоєння вивченого матеріалу. При написанні контрольної роботи студенту слід проявити творчий підхід і не вдаватися до копіювання інформації; академічний плагіат суворо заборонений.

Структурно контрольна робота складається із декількох теоретичних питань, розв'язання практичних задач (за вимогою викладача) і списку використаних джерел. Приклад титульного листа на контрольну роботу наведено в Додатку А.

Основна (теоретична) частина контрольної роботи повинна містити базові визначення, докази, опис методики розрахунків (при необхідності). В ході написання основної частини слід давати посилання на використовувані джерела інформації. При розв'язанні практичних задач доцільно викласти хід власних міркувань, описати послідовність розрахунків, привести проміжні докази і результати вирішення поставленого завдання.

Загальний обсяг контрольної роботи повинен бути в межах 3-5 сторінок друкованого тексту на кожне теоретичне питання, оформлених відповідно до стандартів і методичних рекомендацій.

Контрольні роботи студентів-заочників подаються на перевірку не пізніше, ніж за 10 днів до атестації (заліку). Контрольні роботи надсилаються викладачу за узгодженим каналом електронної комунікації (Moodle, електронна пошта та ін.) та/або надаються на перевірку на кафедру ОПіНС (ауд.21, 3й корпус).

Перевірка контрольних робіт передбачає оцінювання знань студента з відповідних розділів або тем курсу. Позитивною оцінкою роботи є «зараховано».

Студент, контрольна робота якого не отримала позитивну оцінку, не допускається до складання диференційованого заліку з відповідної дисципліни; в цьому випадку контрольна робота із зауваженнями та рекомендаціями викладача повертається на доопрацювання.

До розгляду не приймаються копії контрольних робіт

(академічний плагіат) та роботи, які виконані з порушенням встановлених вимог, а також норм академічної доброчесності.

До диференційованого заліку допускаються студенти, які виконали у повному обсязі усі види навчальних занять (дві контрольні роботи, лабораторне заняття), передбачених робочою навчальною програмою (силабусом) дисципліни, та які вони мали виконати під час відпрацювання навчального матеріалу та отримали за них позитивну оцінку.

Підсумкове оцінювання якості засвоєння навчальної програми дисципліни визначається шляхом диференційованого заліку, який проводиться письмово у формі тестів за програмою навчальної дисципліни (дистанційного курсу). Студент, який протягом семестру до проведення підсумкового контролю проявив старанність, своєчасно виконав та звітував з поточних навчальних завдань (дві контрольні роботи, лабораторне заняття), може отримати відповідну позитивну підсумкову оцінку «автоматом», тобто без складання підсумкового диференційованого заліку.

3.3 Індивідуальні завдання для студентів під час дистанційного освітнього процесу

Для забезпечення поєднання навчання і досліджень під час вивчення дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека», імплементації дослідницького компоненту в освітній процес, забезпечення освітньої підтримки осіб з особливими освітніми потребами, формування навичок роботи з літературою, ознайомлення із сучасними досягненнями світової науки у відповідній галузі, формування навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій під час дистанційного (змішаного) навчання студентам можуть пропонуватися індивідуальні навчальні завдання, зокрема підготовка реферату, доповіді, мультимедійної презентації, статті тощо.

3.3.1 Рекомендації щодо підготовки реферату

Реферат (від лат. *refertur* – доповідати, повідомляти) – різновид науково-дослідницької роботи, в якому здійснюється короткий виклад суті питання, теми, книги, монографії або інших першоджерел. Реферат повинен містити основні фактичні відомості, самостійний аналіз і висновки з даної тематики. Реферат є однією з форм інтерпретації вихідного тексту або декількох джерел; на відміну від конспекту, реферат є новим, авторським текстом. Новизна в даному випадку має на увазі нову інтерпретацію, систематизацію матеріалу, особливу авторську позицію при зіставленні різних точок зору.

Реферат передбачає поглиблене вивчення певних аспектів дисципліни, сприяє розвитку навичок самостійної роботи з літературними джерелами. При написанні реферату студенту необхідно: вивчити теоретичний матеріал на основі рекомендованої літератури, періодичних видань, ресурсів Інтернету та інших інформаційних ресурсів за темою реферату; творчо переробити інформацію і представити її для звіту в формі реферату, проілюструвавши, за необхідності, схемами, діаграмами, фотографіями, рисунками. Зміст реферату повинен бути логічним, виклад матеріалу носити проблемно-тематичний характер.

Основними структурними елементами реферату є зміст (план), вступ, основний розділ, висновок, список літератури. Приклад титульного аркушу приведений в Додатку А.

Реферат повинен містити наступні розділи:

- титульний лист;
- вступ (обґрунтовується актуальність теми, формулюється мета, об'єкт і предмет роботи);
- основна частина (може складатися з декількох підрозділів);
- висновок (аналіз результатів);
- список використаної літератури, оформлений відповідно до ДСТУ 8302:2015;
- додатки (витяги з нормативних документів, статистичні таблиці, гноміздкі ілюстрації та ін.).

Тема реферату може пропонуватися викладачем, який читає лекції з даної дисципліни або затверджуватись за ініціативою здобувача освіти відповідно до його інтересів та компетентностей. Обсяг реферату може варіюватися в межах 10-20 друкованих сторінок.

Під час написання реферату слід обов'язково посилалися на використовувані джерела інформації.

Наступним етапом після вибору теми реферату і вивчення літературних джерел є формулювання мети роботи, а також складання плану реферату. Мета і план роботи повинні чітко співвідноситися. Існує два основних типи плану: простий і складний (розгорнутий, багаторівневий). Вступ, як правило, займає 1-2 друковані сторінки та містить обґрунтування актуальності обраної теми, формулювання мети реферату, історію вивчення питання, короткий огляд літератури і джерел з даної проблематики.

Зміст основної частини реферату повинен відповідати темі, максимально повно її розкривати; всі міркування повинні бути аргументовані.

Висновок повинен містити основні результати в стислій формі, а також оцінку повноти та глибини вирішення тих питань, які були поставлені у вступі. Обсяг висновку, як правило, не має перевищує 2-х друкованих сторінок.

В процесі роботи над рефератом можна виділити 4 етапи:

- вступний – вибір теми, робота над планом і вступом;
- основний – робота над змістом і висновками реферату;
- заключний – оформлення реферату;
- захист реферату (на занятті, консультації, студентській конференції і т.д.).

3.3.2 Рекомендації до підготовки мультимедійної презентації

Одним з видів самостійної роботи, який розвиває інформаційно-комунікаційні уміння здобувачів освіти, є підготовка мультимедійної презентації. Створення матеріалів презентацій вимагає координації навичок студента зі збирання, систематизації, переробки інформації, оформлення її у вигляді добірки матеріалів, що коротко та наочно відображають основні питання досліджуваної теми в електронному вигляді. Створення презентацій розширює методи і засоби обробки і подання навчальної інформації, удосконалює навички роботи на комп'ютері та комп'ютерну грамотність.

Однією з основних програм для створення презентацій є Microsoft PowerPoint (від англ. power point - переконлива доповідь) –

програма підготовки та перегляду презентацій, що є частиною Microsoft Office і доступна в редакціях для операційних систем Microsoft Windows і Mac OS.

Роль студента під час підготовки презентації полягає в наступному:

- вивчити матеріали теми, виділяючи головне і другорядне;
- встановити логічний зв'язок між елементами теми;
- представити характеристику елементів в короткій формі;
- вибрати опорні сигнали для акцентування на головній інформації і відобразити їх у структурі презентації;
- оформити роботу і представити її до встановленого терміну.

Робота студента над доповіддю-презентацією також включає відпрацювання навичок ораторського мистецтва і вміння організувати і проводити диспут. Студент в ході роботи над презентацією-повіддю відпрацьовує вміння самостійно узагальнити інформацію і зробити висновки, орієнтуватися в матеріалі і відповідати на питання викладача та аудиторії. Доповідач повинен чітко, логічно, послідовно і лаконічно повідомляти нову інформацію, використовувати технічні (мультимедійні) засоби, знати матеріал і добре орієнтуватися в темі всієї презентації, вміти вести дискусію, швидко і чітко відповідати на питання, витримувати встановлений регламент.

Мультимедійна презентація повинна містити такі основні складники:

- назву презентації (повіді);
- формулювання мети, обґрунтування актуальності теми;
- повідомлення основної ідеї;
- сучасну оцінку предмета дослідження;
- коротке викладення питань, що розглядаються;
- основні висновки.

Основна частина, в якій доповідач повинен глибоко розкрити суть заданої теми, зазвичай будується за принципом звіту. Завдання основної частини – представити достатньо даних для того, щоб зацікавити і переконати аудиторію. При цьому логічна структура теоретичного блоку повинні підкріплюватися наочними ілюстраціями, візуальними (аудіовізуальними) матеріалами. Заклучна частина – це ясне та чітке узагальнення і короткі висновки.

Робота зі створення презентацій організовується в декілька етапів: збирання і вивчення інформації за темою, виділення ключових

понять, структурування тексту на окремі смислові частини, оформлення мультимедійної презентації.

Обсяг презентації, як правило, обмежується 10-15 слайдами. Створення слайдів включає внесення текстової інформації, а потім – пошук і розміщення необхідних ілюстрацій, схем, фотографій, графічних елементів. Важливо звертати увагу на особливості візуального сприйняття розташованих на слайді об'єктів.

Розмір літер, цифр, знаків, їх контрастність визначаються необхідністю їх чіткого розгляду з будь-якого місця аудиторії. Перевагу слід віддавати спокійним, не надто яскравим, кольорам фону. Ілюстративні матеріали розташовують так, щоб вони максимально рівномірно заповнювали усе екранне поле. Текстової інформації має бути дуже небагато, бажано використовувати прийоми виділення найбільш важливих термінів, понять.

Анімація не повинна бути занадто активною. Краще зовсім відмовитися від спеціальних ефектів. Звукове супроводження зазвичай вважається недоречним. До використання аудіо- та відеофайлів слід ставитися досить розумно, щоб не перевантажити презентацію зайвою інформацією і не відволіктися від заявленої теми.

При розробці презентації важливо враховувати, що матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. Головний необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. Додатковий матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Презентація дає можливість студентській аудиторії наочно уявити інноваційні ідеї, розробки і плани. Навчальна презентація являє собою результат самостійної роботи студентів, за допомогою якої вони наочно демонструють матеріали публічного виступу перед аудиторією.

Комп'ютерна презентація – це файл з необхідними матеріалами, який складається з послідовності слайдів. Кожен слайд містить закінчену за змістом інформацію, так як вона не переноситься на наступний слайд автоматично на відміну від текстового документа. Студенту – автору презентації, необхідно вміти розподіляти матеріал в межах слайду і грамотно розміщувати окремі об'єкти. У цьому йому допоможе цілий набір готових об'єктів (пиктограм, геометричних фігур, текстових вікон і т.д.).

Комп'ютерна презентація має цілу низку переваг:

- інформативність – елементи анімації, аудіо- та відеофрагменти здатні не тільки істотно прикрасити презентацію, а й підвищити її інформативність;

- можливість швидкого копіювання і транспортабельність – електронний носій з презентацією є компактним і зручним при транспортуванні. При необхідності можна переслати файл презентації по електронній пошті, опублікувати в мережі Інтернет або зробити повідомлення дистанційно.

4 КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контрольні заходи з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека» при використанні дистанційного / змішаного навчання включають поточний, модульний (рубіжний) та підсумковий контроль. При цьому контрольні заходи можуть здійснюватися дистанційно з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій в синхронному або асинхронному режимах.

Тести за змістом дистанційних курсів «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці», «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека», які наведено в системі Moodle, визначають рівень навчальних досягнень студента з теми, модулю, курсу.

Тестові завдання для студентів денної форми навчання можуть включати запитання з закритою відповіддю (автоматична перевірка) та тестові завдання у відкритій формі (перевіряє викладач). Виконання тестів здійснюється за певний проміжок часу з обмеженою кількістю

спроб виконання. Для роботи з тестами в системі Moodle передбачений спеціальний вид діяльності — «Тест». Тести з автоматичною перевіркою наданих відповідей дозволяють організувати швидке оцінювання рівня опанування навчального матеріалу здобувачами освіти. Автоматизована перевірка не завжди є достатнім методом достовірної діагностики успішності опанування теми (модуля).

Використання формату контрольних робіт (заочна форма навчання) передбачає виконання письмових робіт із зберіганням їх у файловому архіві платформи Moodle або на пошті викладача.

Перевірка контрольної роботи дозволяє виявити наскільки глибоко і повно студент засвоїв відповідні розділи або теми курсу, чи є недоробки, прогалини в засвоєнні навчального матеріалу. Позитивною оцінкою роботи є «зараховано». За роботи, що не відповідають вимогам, зазначеним нижче, виставляється оцінка «незараховано». Оцінку «зараховано» отримують роботи, які відповідають встановленим критеріям та вимогам, зокрема:

- контрольна робота відповідає варіанту, який визначається викладачем;
- всі питання завдання розкриті повно, чітко і логічно послідовно;
- контрольна робота виконана студентом самостійно;
- контрольна робота оформлена відповідно до методичних рекомендацій;
- приведені коректні посилання на літературні джерела;
- дотримані принципи академічної доброчесності.

Студент, контрольна робота якого не отримала позитивну оцінку, не допускається до складання екзамену (заліку) з відповідної дисципліни.

Контроль результатів самостійної роботи студентів може здійснюватися в межах часу, відведеного на обов'язкові навчальні заняття і позааудиторну самостійну роботу студентів з дисципліни, може проходити в письмовій, усній або змішаній формі.

Контроль за самостійною роботою може бути реалізований у вигляді захисту індивідуальних робіт, контрольних робіт, доповідей, обговорення рефератів, мультимедійних презентацій, а також в ході проведення підсумкового і поточного контролю, в тому числі тестування. Вибір видів та форм самостійної роботи, що планується

для студентів, та методів контролю її виконання здійснюється викладачем згідно програми навчальної дисципліни.

Під час оцінювання реферату викладач враховує якість опрацювання матеріалу, ступінь самостійності студента, зв'язність, логічність, грамотність складання і оформлення відповідно до встановлених критеріїв. Захист реферату студентом передбачає доповідь (повідомлення) по реферату не більше 5-7 хвилин, відповіді на запитання викладача (аудиторії).

При оцінюванні реферату враховуються:

- актуальність теми;
- відповідність змісту темі реферату;
- глибина опрацювання матеріалу, всебічність розкриття теми, логічність і послідовність викладення матеріалу, коректність аргументації і системи доказів, характер і достовірність прикладів, ілюстративного матеріалу;
- самостійність, здатність до визначення власної позиції з проблеми, а також до практичної адаптації матеріалу;
- логічна переконливість висновків;
- правильність і повнота використання літературних джерел, посилань на них;
- відповідність оформлення реферату вимогам;
- культура письмового викладення матеріалу (використання наукового стилю);
- дотримання правил академічного письма та принципів академічної доброчесності.

При оцінюванні реферату враховується аргументоване формулювання власних думок студента з даного питання. Також враховується якість повідомлення і відповідей на питання при захисті реферату, знання фактичного матеріалу, засвоєння загальних уявлень, понять, ідей. Результат роботи студента оцінюється викладачем за 100-бальною шкалою кредитно-трансферної системи ECST.

Процедура захисту презентацій може бути організована у вигляді конференції. Після кожної демонстрації презентації викладач пропонує висловити всім бажаючим свою думку щодо змісту, оформленню, захисту мультимедійної роботи. Вітаються питання і міркування, які з'ясовують і уточнюють суть представленої проблеми.

До критеріїв оцінювання презентації належать відповідність змісту темі, правильна структурованість інформації, наявність

логічного зв'язку в викладенні інформації, якість оформлення тощо. Реферати і мультимедійні презентації подаються у встановлений викладачем термін.

Здобувачі освіти повинні своєчасно виконувати визначені в дистанційному курсі тести та індивідуальні завдання, а також дотримуватись правил академічної доброчесності, зокрема самостійно виконувати завдання поточного та підсумкового контролю; посилалися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; уникати списування, плагіату тощо.

5 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1 Рекомендована література з дисциплін «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці», «Захист життєвого середовища перебування людини та охорона праці», «Захист здоров'я та життя людини з основами охорони праці»

1. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] – Чинний від 2012-11-21. : станом на 17.03.2021 р. – К. : ВР України, 2012. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>. – (Закон України).

2. Менеджмент ризиків. Принципи та настанови. [Текст] : ДСТУ ISO 31000:2018 ; (ISO 31000:2018, IDT). На заміну ДСТУ ISO 31000:2014 ; чинний від 2019-01-01. – К. : ГП «УкрНИИУЦ», 2018. – 19 с. – (Державний Стандарт України).

3. Про охорону праці [Електронний ресурс] – Чинний від 1992-10-14. : станом на 27.02.2021 р. – К. : ВР України, 1998. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – (Закон України).

4. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] – Чинний від 1971-12-10. : станом на 09.05.2021 р. – К. : ВР України, 1971. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – (Закон України).

5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] – Чинний від 1999-09-23. : станом на 01.01.2021 р. – К. : ВР України, 1999. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>. – (Закон України).

6. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків,

професійних захворювань та аварій на виробництві [Електронний ресурс] – На заміну НПАОП 0.00-6.02-11. – Чинний від 2019-07-01. : станом на 06.01.2021 р. – К. : КМ України, 2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п>. – (Постанова).

7. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці [Електронний ресурс] : НПАОП 0.00-4.12-05. – На заміну ДНАОП 0.00-4.12-99, ДНАОП 0.00-8.01-93 ; чинний від 2005-02-26. – К. : Держнаглядохоронпраці України, 2005. – URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>. – (Нормативно-правовий акт охорони праці). 3. Визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою [Текст] : ДСТУ Б В.1.1-36:2016. – На заміну НАПБ Б.03.002-2007 ; чинний від 2017-01-01. – К. : Мінрегіон України, 2016. – 66 с. – (Державний Стандарт України).

8. Положення про єдину державну систему цивільного захисту [Електронний ресурс] : – Чинний від 2014-01-31. – К. : Кабінет Міністрів України, 2014. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>. – (Положення).

9. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Моніторинг джерел надзвичайних ситуацій. Основні положення [Текст] : ДСТУ 7742:2015. Чинний від 2016-01-01. – К. : ВНИИ ГЗ, 2015. – 9 с.

10. Правила улаштування електроустановок [Текст] : ПУЕ-2017. – На заміну ПУЕ-86 ; чинний з 2017-08-21. – К. : Міненерговугілля України, 2017. – 617 с. – (Правила).

11. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів [Текст] : НПАОП 40.1-1.21-98. – На заміну ДНАОП 0.00.1.21-84 ; чинний від 1998-01-09. – К. : Мінпраці України, 1998. – 89 с. – (Нормативно-правовий акт охорони праці).

12. Запорожець О. І. Безпека життєдіяльності: підручник / О. І. Запорожець, Б. Д. Халмурадов, В. І. Применко. – Електронні дані. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 448 с.

13. Основи охорони праці: підручник для студентів вищ. навч. закладів / О. І. Запорожець, О. С. Протоєрейський, Г. М. Франчук, І. М. Боровик. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 264 с.

14. Бедрій Я. І. Безпека життєдіяльності: короткий навчальний словник-довідник: для студентів вищ. навч. закладів / Я. І. Бедрій, В. М. Піча; за ред. В. М. Пічі. – Львів: Магнолія 2006, 2015. – 217 с.

15. Правові основи охорони праці: навчальний посібник: рек.

МОНУ/ О. Б. Горностай, О. Л. Мірус, О. В. Станіславчук, Б. О. Білінський. – Київ: Знання, 2015. – 215 с.

16. Супрович М. П. Безпека життєдіяльності: практикум / М. П. Супрович, Д. В. Сенюк, К. В. Замойська. – Київ: Кондор, 2018. – 164 с.

17. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. Є.П. Желібо. 6-е вид. - Київ.: Каравела, 2009. - 344 с.

18. Желібо Е.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К. Каравела, 2009. – 280 с.

19. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. К.:, 2007 р. – 332 с.

20. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці [Текст] : Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

21. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є. Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами [Текст] : Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

22. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум. [Текст] : Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.

23. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці [Текст] : підручник / В. Ц. Жидецький. – 5-те вид., доп. – К. : Знання, 2014. – 373 с. + 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – ISBN 978-617-07-0134-3

24. Максимова Н. Ю. Безпека життєдіяльності: соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії: навч. посібник / Н. Ю. Максимова. – Київ: Либідь, 2018. – 328 с.

25. Халмурадов Б. Д. Медицина надзвичайних ситуацій: підручник / Б. Д. Халмурадов, П. Б. Волянський. – Електронні дані. – Київ: Центр учбової літератури, 2016.- 208 с.

26. Санітарно-епідеміологічна безпека: навчальний посібник / В. П. Петков, С. В. Петков, Є. Ю. Соболев, Р. С. Алімов; за заг. ред. С. В. Петкова. – Київ: Видавничий дом "Скіф", 2017. – 128 с.

27. Лазуткін М. І., Слинько Г. І., Журавель М. О., Журавель С. М. Термінологічний словник з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності : навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей та форм навчання : 3-тє вид., доп. [Електронний ресурс] / Укл. : М. І. Лазуткін, Г. І. Слинько, М. О. Журавель,

С. М. Журавель. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 212 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7209>.

28. Офіційний веб-сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.dsns.gov.ua>.

29. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Міністерство екології та природних ресурсів України. – URL: <http://www.menr.gov.ua/>.

30. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Державна служба України з питань праці (Держпраці). – URL: <http://dsp.gov.ua/>

31. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Державна інспекція України з питань праці. – URL: <http://dpu.gov.ua/default.aspx>.

32. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження запиленості повітряного середовища у виробничих приміщеннях» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці»: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / уклад. : О. Л. Скуйбіда. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 21 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/6642>.

33. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Вимірювання параметрів шуму і дослідження звукоізолюючої спроможності акустичного екрану» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та усіх форм навчання / Укл. А. С. Петрищев, В. І. Шмирко, С. М. Журавель. – Запоріжжя : Каф. ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 14 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7145>.

34. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження опору тіла людини електричному струму» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» [Електронний ресурс]: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : М. О. Журавель, С. М. Журавель. – Запоріжжя : Каф. ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 19 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/6630>.

35. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Засоби виявлення радіаційного та хімічного забруднення» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» [Електронний ресурс]: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : М. О. Журавель, О. Б. Курков. – Запоріжжя : Каф.

ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 23 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/6631>.

36. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Оцінка індивідуальних якостей особистості, що впливають на психологію безпеки людини» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» : для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл.: О. В. Коробко, Ю. І. Троян. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 20 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7284>.

37. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Основи надання першої долікарської допомоги при нещасних випадках» з дисципліни «Безпека життєдіяльності» : для студентів усіх форм навчання. Укл. : А. С. Петрищев, М. О. Журавель, В. Т. Рубан. – Запоріжжя : Каф. ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 42 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7146>.

38. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження природної освітленості виробничих приміщень» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл.: Ю. В. Якімцов, Ю. І. Троян. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 16 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7282>.

39. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження штучного освітлення робочих місць у приміщенні» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. : Ю. В. Якімцов, А. О. Писарський, Ю. І. Троян. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. – 14 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7283>.

40. Методичні вказівки до розрахунково-графічної роботи «Прогнозування наслідків впливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті» з дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони праці» для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання. / Укл.: М. О. Журавель, А. С. Петрищев, С. М. Журавель. – Запоріжжя : Каф. ОП і НС, НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 33 с. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7147>.

5.2 Рекомендована література з дисциплін «Цивільний захист і охорона праці в галузі», «Безпека праці на підприємствах, в установах і організаціях та цивільна безпека», «Захист населення, територій, довкілля та виробнича безпека»

1. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] – Чинний від 2012-11-21. : станом на 17.03.2021 р. – К. : ВР України, 2012. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>. – (Закон України).

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8.06.1977 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України: Офіційне видання – Том 1: 1990-1991 рр. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001.

3. Про охорону праці [Електронний ресурс] – Чинний від 1992-10-14. : станом на 27.02.2021 р. – К. : ВР України, 1998. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – (Закон України).

4. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] – Чинний від 1971-12-10. : станом на 09.05.2021 р. – К. : ВР України, 1971. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – (Закон України).

5. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань [Електронний ресурс] – Чинний від 1998-01-14. : станом на 24.02.2020 р. – К. : ВР України, 1998. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр>. – (Закон України).

6. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві [Електронний ресурс] – На заміну НПАОП 0.00-6.02-11. – Чинний від 2019-07-01. : станом на 06.01.2021 р. – К. : КМ України, 2019. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-п>. – (Постанова).

7. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці [Електронний ресурс] : НПАОП 0.00-4.12-05. – На заміну ДНАОП 0.00-4.12-99, ДНАОП 0.00-8.01-93 ; чинний від 2005-02-26. – К. : Держнаглядохоронпраці України, 2005. – URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>. – (Нормативно-правовий акт охорони праці). Положення про єдину державну систему цивільного захисту [Електронний ресурс] : –

Чинний від 2014-01-31. – К. : Кабінет Міністрів України, 2014. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>. – (Положення).

8. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Моніторинг джерел надзвичайних ситуацій. Основні положення [Текст] : ДСТУ 7742:2015. Чинний від 2016-01-01. – К. : ВНИИ ГЗ, 2015. – 9 с.

9. Правила улаштування електроустановок [Текст] : ПУЕ-2017. – На заміну ПУЕ-86 ; чинний з 2017-08-21. – К. : Міненерговугілля України, 2017. – 617 с. – (Правила).

10. Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок [Текст] : НПАОП 40.1-1.32-01. На заміну глав 5.4 5.5 7.1 7.2 7.3 7.4 7.6 Правил устро́йства електроустановок, затв. Міненерго СРСР 06.07.1984 р. ; чинний від 2002-01-01. – К. : Мінпраці України, 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0272203-01/card2#Card>. – (Нормативно-правовий акт охорони праці).

11. Правила безпечної експлуатації електроустановок [Текст] : НПАОП 40.1-1.01-97.– На заміну НАОП 1.1.10-1.01-85 ; чинний від 1997-10-06. – К. : Держнаглядохоронпраці, 1997. – 97 с. – (Нормативно-правовий акт охорони праці).

12. Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів [Текст] : НПАОП 40.1-1.21-98. – На заміну ДНАОП 0.00.1.21-84 ; чинний від 1998-01-09. – К. : Мінпраці України, 1998. – 89 с. – (Нормативно-правовий акт охорони праці).

13. Норми радіаційної безпеки України [Електронний ресурс] : ДГН 6.6.1.-6.5.001-98 (НРБУ-97). – На заміну НРБ-76/87 ; чинний від 1998-01-01. – К. : МОЗ України, 1998. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0062282-97>. – (Державний гігієнічний норматив).

14. Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України [Електронний ресурс] : ОСПУ-2005. – Чинний від 2005-05-31. – К. : МОЗ України, 2005. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05>. – (Державні санітарні правила).

15. Перелік робіт з підвищеною небезпекою [Електронний ресурс] : НПАОП 0.00-4.12-2005. – Чинний від 2005-02-26. – К. : Держнаглядохоронпраці України, 2005. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z0232-05>. – (Нормативно-правовий акт охорони праці).

16. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та

небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу, [Електронний ресурс]. – На заміну ГН 3.3.5-8.6.6.1-2002 ; чинний від 2014-05-30. – К. : МОЗ України, 2014. – 37 с. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>. – (Державні санітарні норми та правила).

17. Правила пожежної безпеки в Україні [Електронний ресурс] : НАПБ А.01.001-14. – На заміну НАПБ А.01.001-04 ; чинний від 2014-12-30. – К. : МВС України, 2014. – 91 с. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0252-15>. – (Нормативний акт пожежної безпеки).

18. Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки і гігієни праці працівників на виробництві : № 89/391/ЕЕС. – Чинний від 1989-06-12. – Люксембург. : Рада ЄС, 1989. – (Директива).

19. Про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці [Електронний ресурс] : МОП 187. – Чинний від 2006-06-15. – Брюссель. : Міжнародна організація праці, 2006. – URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_515. – (Конвенція ; Міжнародний документ).

20. Системи управління соціальною відповідальністю. Вимоги. [Текст] : ДСТУ ISO/CD 26000:2009. Чинний з 2011-01-01. – Держспоживстандарт України, 2009. – 114 с. – (Національний стандарт України).

21. Системи управління гігієною та безпекою праці. Вимоги. [Текст] : (OHSAS 18001:2007, IDT) ; ДСТУ OHSAS 18001:2010. – На заміну ДСТУ-П OHSAS 18001:2006 ; чинний з 2011-01-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – 26 с. – (Національний стандарт України).

22. Кулаков М. А. та ін. Цивільна оборона [Текст] : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. Проф. В. В. Березуцького – Х.: Факт, 2008. – 312 с.

23. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст] : навч. посіб. для вузів / М. І. Стеблюк. – К. : Знання, 2013, – 487 с.

24. Шоботов В. М. Цивільна оборона [Текст] : Навчальний посібник / В. М. Шоботов. – Вид. 2-ге, перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 438 с.

25. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці [Текст] : Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. –

К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

26. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є. Т., Лапін В.М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами [Текст] : Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.

27. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум. [Текст] : Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.

28. Жидецький В. Ц. Практикум із охорони праці [Текст] : навч. посібник / В. Ц. Жидецький В. С. Джигирей, В. М. Сторожук [та ін.] ; ред. В. Ц. Жидецький ; Українська акад. друкарства, Український держ. лісотехн. ун-т. – Львів : Афіша, 2000. – 352 с. : іл., табл. – ISBN 966-7760-09-X.

29. Халмурадов Б. Д. Медицина надзвичайних ситуацій: підручник / Б. Д. Халмурадов, П. Б. Волянський. – Електронні дані. – Київ: Центр учбової літератури, 2016.- 208 с.

30. Санітарно-епідеміологічна безпека: навчальний посібник / В. П. Петков, С. В. Петков, Є. Ю. Соболев, Р. С. Алімов; за заг. ред. С. В. Петкова. – Київ: Видавничий дом "Скіф", 2017. – 128 с.

31. Лазуткін М. І., Журавель С. М., Журавель М. О. Рекомендації студентам щодо поліпшення умов праці при використанні комп'ютерної техніки та технологій [Текст] / М. І. Лазуткін, С. М. Журавель, М. О. Журавель // Молодий вчений. – 2021. – № 2(90). – С. 118-120. – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/7369>.

32. Лазуткін М. І., Журавель С. М., Журавель М. О. Попередження дорожньо-транспортного травматизму [Електронний ресурс] / М. І. Лазуткін, С. М. Журавель, М. О. Журавель. // Молодий вчений. – 2020. – № 2(78). – С. 179-183 – URI : <http://eir.zntu.edu.ua/handle/123456789/6980>.

33. Офіційний веб-сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.dsns.gov.ua>.

34. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Рада національної безпеки і оборони України. – URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>.

35. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Постійне представництво України при ООН. – URL: <http://www.uamission.org/>.

36. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Державна

служба України з питань праці (Держпраці). – URL: <http://dsp.gov.ua/>.

37. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]: / Державна інспекція України з питань праці. – URL: <http://dpu.gov.ua/default.aspx>.

38. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження радіаційної та хімічної обстановки з використанням табельних приладів формувань цивільного захисту» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : М. О. Журавель, О. Б. Курков – Запоріжжя : Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019. – 26 с.

39. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження захисних властивостей засобів індивідуального захисту населення» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для студентів усіх спеціальностей та форми навчання. Укл. : М. О. Журавель, С. М. Журавель – Запоріжжя: Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019 р. – 28 с.

40. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження захисних властивостей різних матеріалів, що використовуються для захисту від дії іонізуючого випромінювання» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : О. Б. Курков, С. М. Журавель – Запоріжжя: Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019. 25 с.

41. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження захисних споруд цивільного захисту за місткістю» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл. : М. О. Журавель, О. Б. Курков – Запоріжжя : Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019. – 18 с.

42. Методичні вказівки практичного заняття «Дослідження інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій на гідротехнічних спорудах» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. : О. Б. Курков, С. М. Журавель – Запоріжжя: Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019. – 17 с.

43. Методичні вказівки до розрахунково-графічної роботи «Розрахунок зон ураження від вибухів і пожеж, що виникли у наслідок надзвичайної ситуації техногенного характеру або терористичного акту» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці

в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл.: М. О. Журавель, О. Б. Курков, С. М. Журавель – Запоріжжя: Каф. ОП і НС. НУ «Запорізька політехніка», 2019. – 18 с.

44. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження захисного заземлення та методика його розрахунку» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. М.О. Журавель, С. М. Журавель – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 30 с.

45. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження метеорологічних умов у виробничих приміщеннях» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. О.Б. Курков, М. О. Журавель, С. М. Журавель – Запоріжжя : ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 19 с.

46. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження шкідливих та небезпечних факторів виробничого середовища, важкості і напруженості праці» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання. / Укл.: М. І. Лазуткін, М. О. Журавель – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2018. – 44 с.

47. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Дослідження вогнегасних властивостей первинних засобів пожежогасіння, визначення їх типів та розрахунків кількості» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. А.С. Петрищев, С. М. Журавель – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 26 с.

48. Методичні вказівки до лабораторно заняття «Дослідження загального освітлення виробничих приміщень» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та всіх форм навчання / Укл. В.І. Шмирко, О. В. Коробко – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 34 с.

49. Методичні вказівки до лабораторно заняття «Дослідження загального рівномірного штучного освітлення офісних і адміністративно-побутових приміщень та методика його розрахунку» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі»: для студентів економіко-гуманітарного напрямку, усіх форм навчання / Укл. С. М. Журавель, М. О. Журавель – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 22 с.

50. Методичні вказівки до лабораторного заняття «Визначення

типу технічних систем для нормалізації параметрів мікроклімату» з дисципліни «Цивільний захист і охорона праці в галузі» для студентів усіх спеціальностей та форм навчання / Укл. О. Л. Скуйбіда – Запоріжжя: ЗНТУ. Каф. ОП і НС, 2017. – 18 с.

6 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс] – Чинний від 01.07.2014 р. : станом на 20.08.2021 р. – К. : ВР України, 2014. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20210716#Text>. – (Закон України).

2. Про освіту [Електронний ресурс] – Чинний від 05.09.2017 р. : станом на 20.08.2021 р. – К. : ВР України, 2017. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/ed20210808#Text>. – (Закон України).

3. Положення про дистанційне навчання [Електронний ресурс] : – Чинний від 25.04.2013 р. – К. : Кабінет Міністрів України, 2013. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>. – (Положення)

4. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] – Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. – К. : КМ України, 2013. – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/246420577>.

5. Конституція України. [Електронний ресурс] – Чинний від 1996-06-28. : станом на 01.01.2020 р. – К. : ВР України, 1996. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – (Закон України).

6. Про охорону праці [Електронний ресурс] – Чинний від 1992-10-14. : станом на 27.12.2019 р. – К. : ВР України, 1998. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>. – (Закон України).

7. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] – Чинний від 1971-12-10. : станом на 02.04.2020 р. – К. : ВР України, 1971. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. – (Закон України).

8. Офіційний сайт [Електронний ресурс]: / Міністерство освіти і науки України. – URL: <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.

Додаток А

**Приклад оформлення титульної сторінки
контрольної роботи**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра охорони праці і
навколишнього середовища

з/к № _____

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з курсу «Безпека життєдіяльності фахівця з основами охорони
праці»
Змістовий модуль - «Безпека життєдіяльності»

Варіант № _____

Виконав (ла): студент (-ка) групи _____
(ініціали та прізвище)

Перевірила: к.т.н., доцент

О.Л. Скуйбіда